

Hot och hat mot journalister

Preliminär sammanställning av
webbundersökning

Studien har genomförts av:

Måns Svensson (projektledare), professor i rättssociologi vid Högskolan i Halmstad

Oscar Björkenfeldt, doktorand i rättssociologi vid Lunds universitet

Innehåll

Sammanfattning

Studiens design och upplägg

Enkätens struktur

Om respondenterna

Resultat:

- Näthatets omfattning & riktning
- Näthatets hälsopåverkan
- Självcensur
- Hanteringsstrategier & förtroendet för rättsväsendet samt arbetsgivare

Sammanfattning

Studien bygger på en enkät genomförd under årsskiftet 2020/2021. Syftet med studien är att undersöka i vilken omfattning svenska journalister utsätts för hot och hat och i vilken utsträckning denna utsatthet leder till konsekvenser avseende hälsopåverkan och självcensur. Resultatet kan sammanfattas enligt nedan:

- En stor andel journalister upplever att de utsätts för hot och hat i samband med sitt yrkesutövande.
- Det är vanligast att hot och hat utgör förolämpning eller förtal, följt av ofredande eller olaga hot.
- Ämnesområdena migration, diskriminering, kriminalitet och jämställdhet upplevs generera mest hot och hat.
- Många journalister har utsatts för hot och hat i en omfattning som påverkar hälsan negativt.
- Många journalister har anpassat eller avstått från att rapportera om ett ämne för att undvika hot och hat.
- Förtroendet för rätten och dess förmåga att ta tillvara journalisternas intressen som brottsoffer är lågt.
- Förtroendet för uppdragsgivares/arbetsgivares förmågan att hantera hot och hat är förhållandevis hög.

Studiens design och upplägg

Bakgrund

Näthat mot journalister har, under senare år, uppmärksammats som ett växande problem i demokratiska samhällen. I den här studien vill vi undersöka i vilken omfattning svenska journalister utsätts för hot och hat och i vilken utsträckning denna utsatthet leder till konsekvenser avseende hälsopåverkan och självcensur. Studien genomförs i samarbete mellan Högskolan i Halmstad och Lunds universitet.

Urval

Enkäten har mailats till ca 10 000 journalister som är medlemmar i Svenska Journalistförbundet.

Metod

Studien bygger på en webbenkät som genomfördes under årsskiftet 2020/2021. Data från insamlingen har analyserats i programvaran Qualtrics Stats IQ. Strax över 3 000 journalister har besvarat enkäten.

Enkätens struktur

Enkätens ursprungliga struktur och frågor togs fram av Högskolan i Halmstad tillsammans med Lunds universitet. Det rör sig om ett 30-tal frågor som är indelade i sex frågeområden:

- Demografiska frågor
- Yrkesrelaterade frågor
- Utsatthet för olika brottstyper
- Självcensur
- Självpuppskattad hälsa
- Rättsväsendets och arbetsgivarens hantering av näthat och strategier vid utsatthet

Följande presentation av resultatet bygger på en delvis annan struktur som tar sin utgångspunkt i analysen.

Om respondenterna

Identifierar du dig som	Antal	Procent
Kvinna	1640	54%
Man	1384	46%
Ickebinär	3	0%
Annat alternativ	4	0%
Vill ej svara	11	0%

Ålder	Antal	Procent
18–25 år	79	3%
26–35 år	573	19%
36–45 år	681	22%
46–55 år	892	29%
56–65 år	693	23%
Äldre än 65 år	124	4%

Utländsk bakgrund	Antal	Procent
Ja	489	16%
Nej	2525	83%
Vill ej svara	17	1%

Bostadsort	Antal	Procent
Göteborg	223	7%
Malmö	189	6%
Stockholm	1303	43%
Annan kommun	1327	44%

Om respondenterna

Anställningsform	Antal	Procent
Tillsvidareanställning	1905	62%
Frilans	675	22%
Vikariat	183	6%
Tidsbegränsad anställning	169	5%
Annat	153	5%
Provanställning	4	0%
Praktikant	3	0%

Yrkesroller (möjlighet till flera svarsalternativ)	Antal	Procent
Reporter/Videoreporter	1666	54%
Redaktör (video, print och sektion)	794	26%
Skribent	650	21%
Annat	542	18%
Bildjournalist/Fotograf	391	13%
Programledare	260	8%
Krönikör	227	7%
Chefredaktör	139	4%
Ansvarig utgivare	111	4%
Ledarskribent	64	2%

Inom vilken media (möjlighet till flera svarsalternativ)	Antal	Procent
Dagstidning	1082	29%
Kvällstidning	221	6%
Vecko-/månadsmagasin	597	16%
Radio	538	14%
Webbtidning	370	10%
Television	508	14%
Annat	412	11%

Om respondenterna

Hur många år har du arbetat som journalist?	Antal	Procent
0–5 år	389	13%
6–15 år	788	27%
16–25 år	815	28%
26–35 år	627	21%
Mer än 35 år	332	11%

Hur ofta använder du sociala medier på ett sätt som är relevant för din yrkesroll?	Antal	Procent
I stort sett varje dag	1958	66%
Några gånger i veckan	531	18%
Några gånger i månaden	232	8%
Några gånger per år	137	5%
Aldrig	93	3%

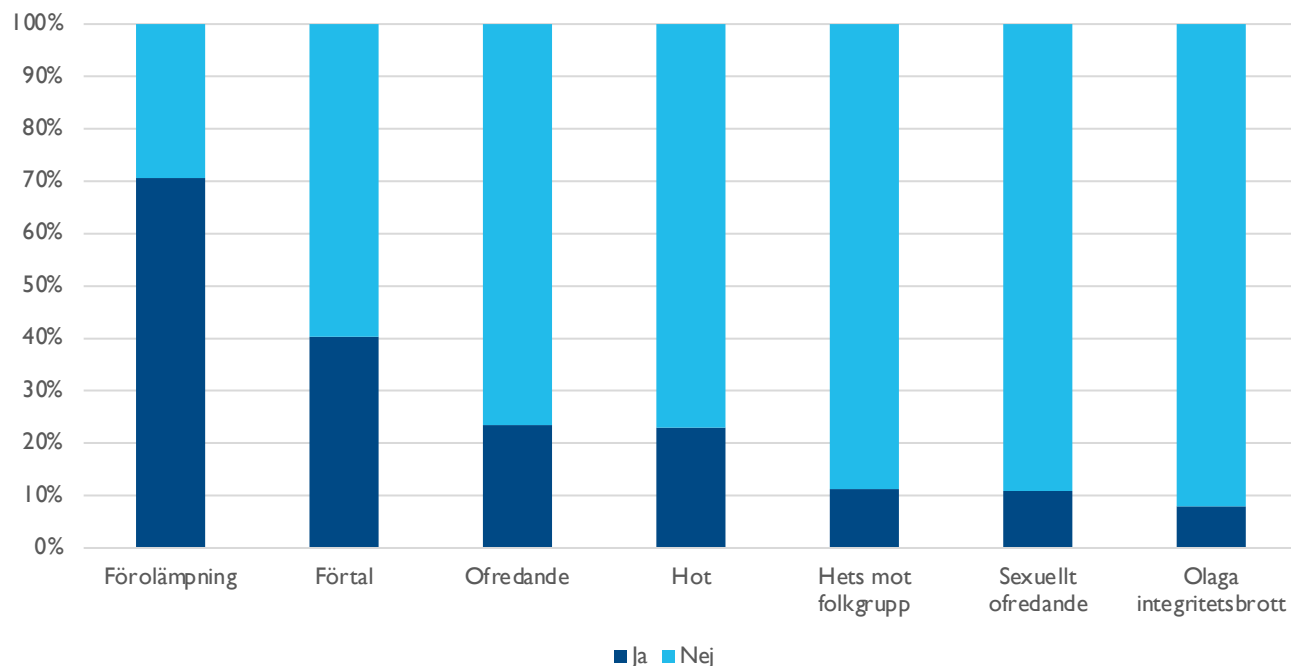
HALMSTAD
UNIVERSITY

LUNDS UNIVERSITET

Nätthetets omfattning och riktning

Utsatthet för hot och hat

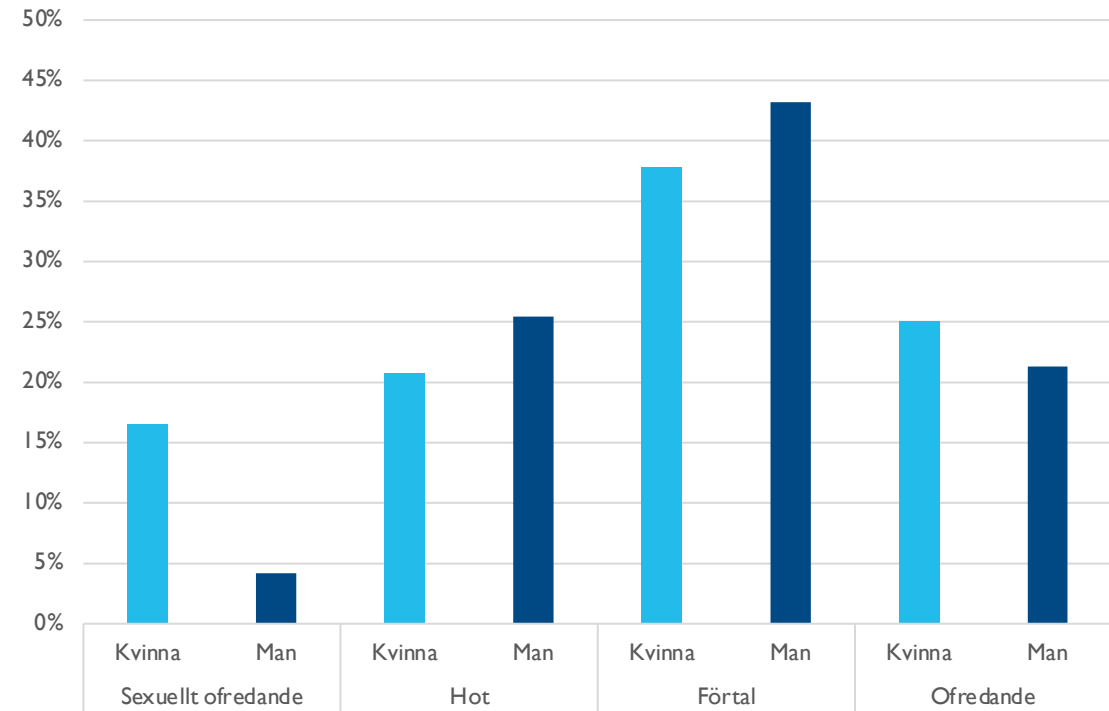
Journalister upplever i hög grad att de under de senaste tre åren utsatts för hot och hat i form av en förolämpning (70 procent) eller förtal (40 procent). Det är även en relativt stor andel (23 procent) som upplever att de utsatts för ofredande och olaga hot.

Fråga: Hur ofta har du, under de senaste tre åren, i samband med din roll som journalist, upplevt att du blivit utsatt för följande brott?

	Förolämpning	Förtal	Ofredande	Hot	Hets mot folkgrupp	Sexuellt ofredande	Olaga integritetsbrott
Mycket ofta	4%	1%	0%	0%	1%	0%	0%
Ofta	7%	2%	1%	1%	1%	0%	1%
Ibland	22%	10%	6%	4%	3%	2%	2%
Sällan	37%	27%	17%	18%	6%	8%	6%
Aldrig	29%	60%	77%	77%	89%	89%	92%

Utsatthet för hot och hat - Kön

Vi ser ingen statistiskt signifikant skillnad mellan könen när det gäller upplevd utsatthet för brottstyperna; förolämpning, hets mot folkgrupp och olaga integritetsbrott. Däremot upplever kvinnliga journalister i högre utsträckning att de utsatts för sexuella ofredande och ofredande under de senaste tre åren. På samma sätt upplever manliga journalister i högre grad att de utsatts för hot och förtal.

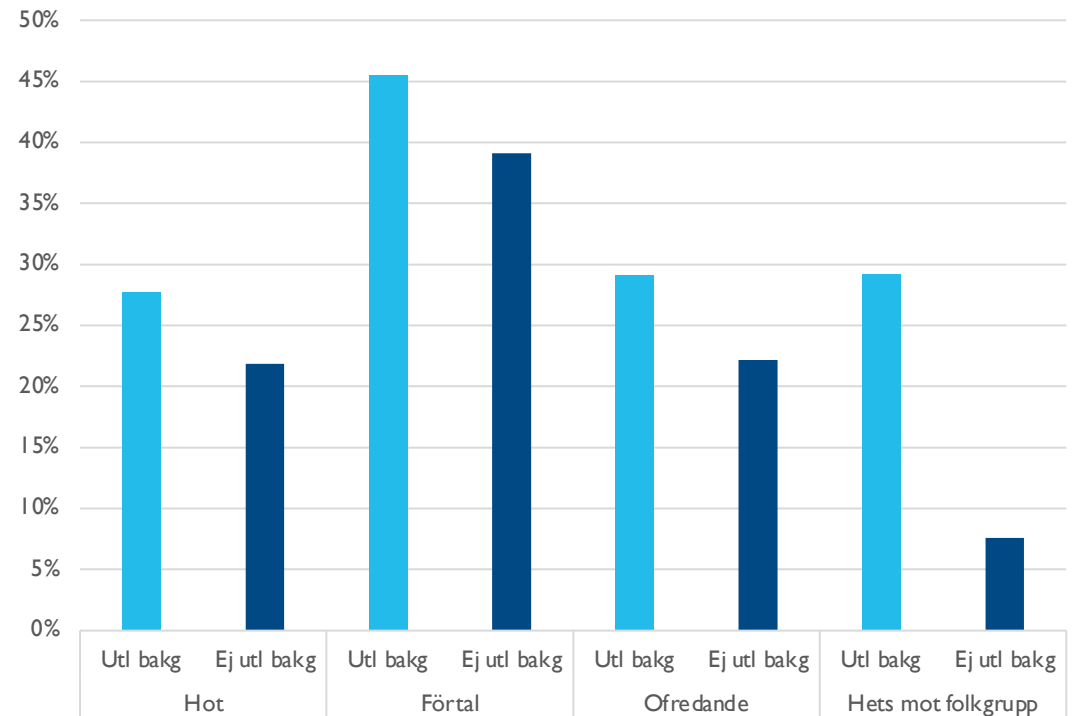

Fråga: Hur ofta har du, under de senaste tre åren, i samband med din roll som journalist, upplevt att du blivit utsatt för följande brott? Kön

	Förolämpning		Förtal		Ofredande		Hot		Hets mot folkgrupp		Sexuellt ofredande		Olaga integritetsbrott	
	Kvinna	Man	Kvinna	Man	Kvinna	Man	Kvinna	Man	Kvinna	Man	Kvinna	Man	Kvinna	Man
Mycket ofta	3%	4%	1%	1%	0%	1%	0%	1%	0%	1%	0%	0%	0%	1%
Ofta	7%	8%	1%	3%	1%	1%	1%	1%	1%	2%	1%	0%	0%	70%
Ibland	22%	23%	9%	12%	7%	4%	3%	5%	3%	4%	3%	1%	1%	2%
Sällan	38%	37%	27%	27%	18%	16%	17%	19%	7%	5%	12%	4%	6%	6%
Aldrig	30%	29%	62%	57%	75%	79%	79%	75%	89%	89%	83%	96%	93%	91%

Utsatthet för hot och hat – Utländsk bakgrund

Personer med utländsk bakgrund upplever i högre grad än övriga journalister att de utsatts för samtliga brottstyper (bortsett från förolämpning) under de senaste tre åren. Det största skillnader återfinns i utsatthet för hot och hat som innehåller inslag av hets mot folkgrupp (29 procent för journalister med utländsk bakgrund och 8 procent för övriga).

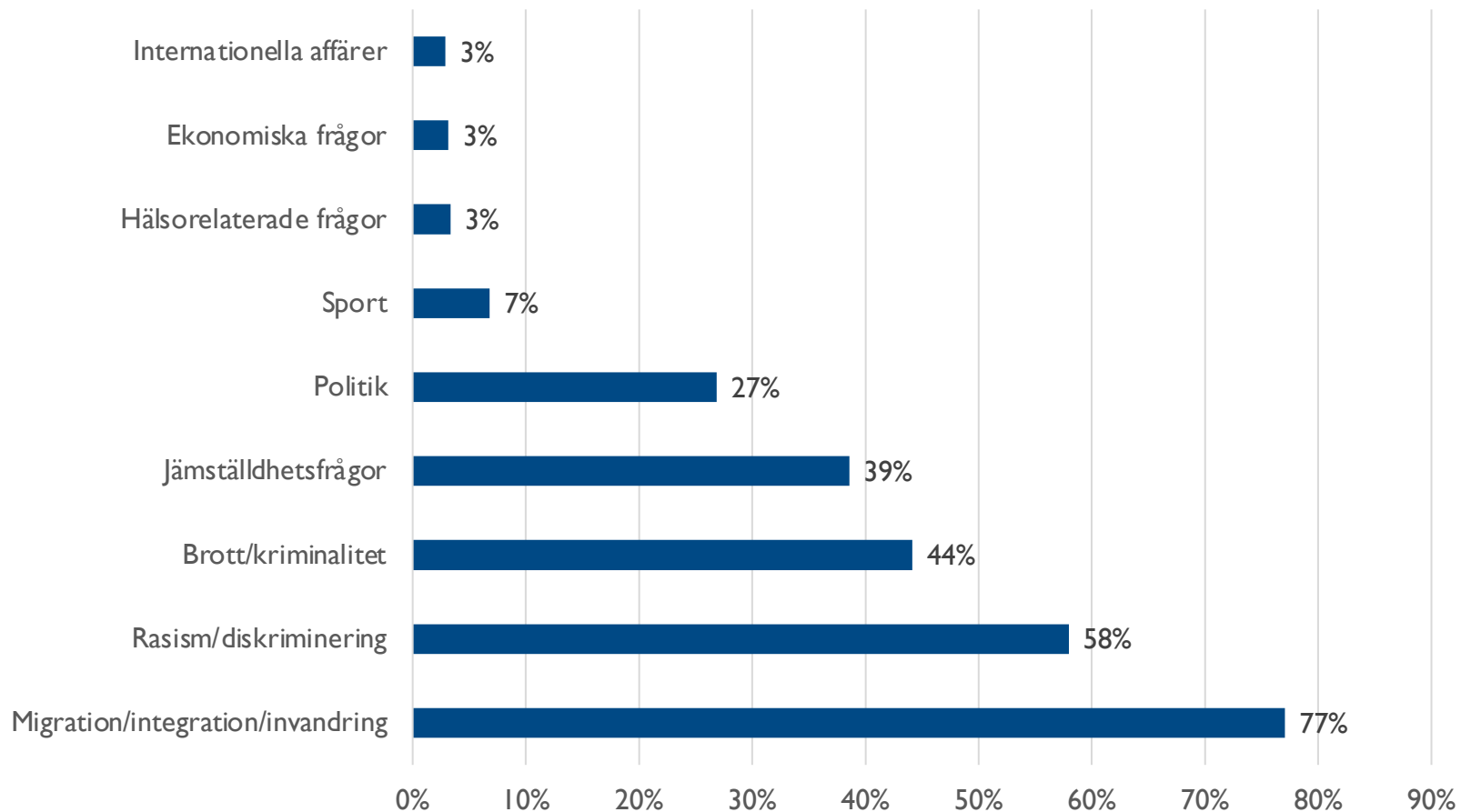

Fråga: Hur ofta har du, under de senaste tre åren, i samband med din roll som journalist, upplevt att du blivit utsatt för följande brott? Utl. Bakg.

	Förolämpning		Förtal		Ofredande		Hot		Hets mot folkgrupp		Sexuellt ofredande		Olaga integritetsbrott	
	Utl bakg	Ej utl bakg	Utl bakg	Ej utl bakg	Utl bakg	Ej utl bakg	Utl bakg	Ej utl bakg	Utl bakg	Ej utl bakg	Utl bakg	Ej utl bakg	Utl bakg	Ej utl bakg
Mycket ofta	5%	3%	2%	1%	0%	0%	1%	0%	2%	0%	0%	0%	0%	0%
Ofta	9%	7%	4%	2%	2%	1%	2%	0%	4%	1%	0%	0%	2%	0%
Ibland	24%	22%	14%	10%	10%	5%	7%	4%	10%	2%	3%	2%	4%	1%
Sällan	33%	39%	27%	27%	17%	17%	18%	18%	14%	5%	11%	8%	7%	5%
Aldrig	30%	30%	55%	61%	71%	78%	72%	78%	71%	92%	85%	90%	88%	93%

Vilka områden genererar hot och hat

Fråga: Vilken typ av ämnesbevakning upplever du genererar mest hot och hat?

De ämnen vars rapportering framför all upplevs generera hot och hat är migration, diskriminering, kriminalitet och jämställdhet. Då de svarande gavs möjligheten att ange flera svarsalternativ, kan man se att de mest frekvent angivna ämnesområdena ofta överlappar med varandra.

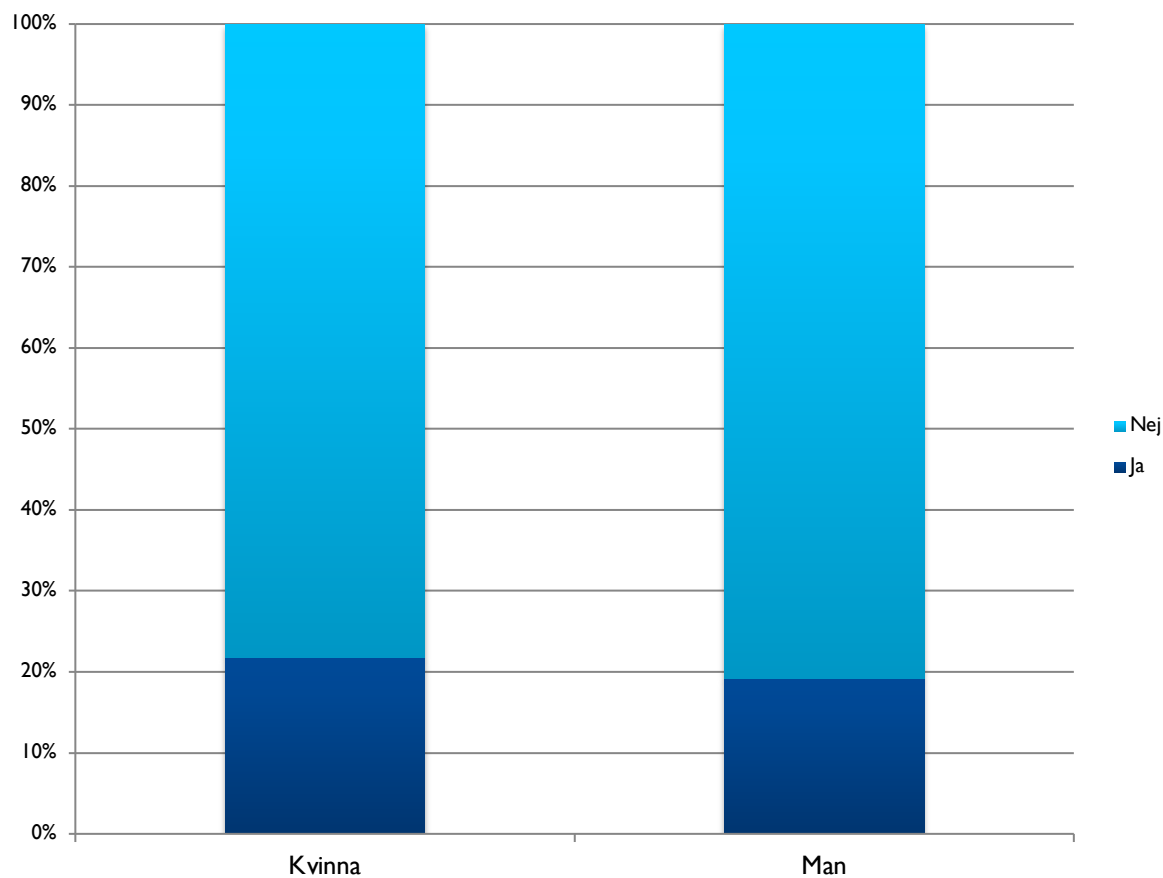
HALMSTAD
UNIVERSITY

LUNDS UNIVERSITET

Näthatets hälsopåverkan

Näthatets hälsopåverkan

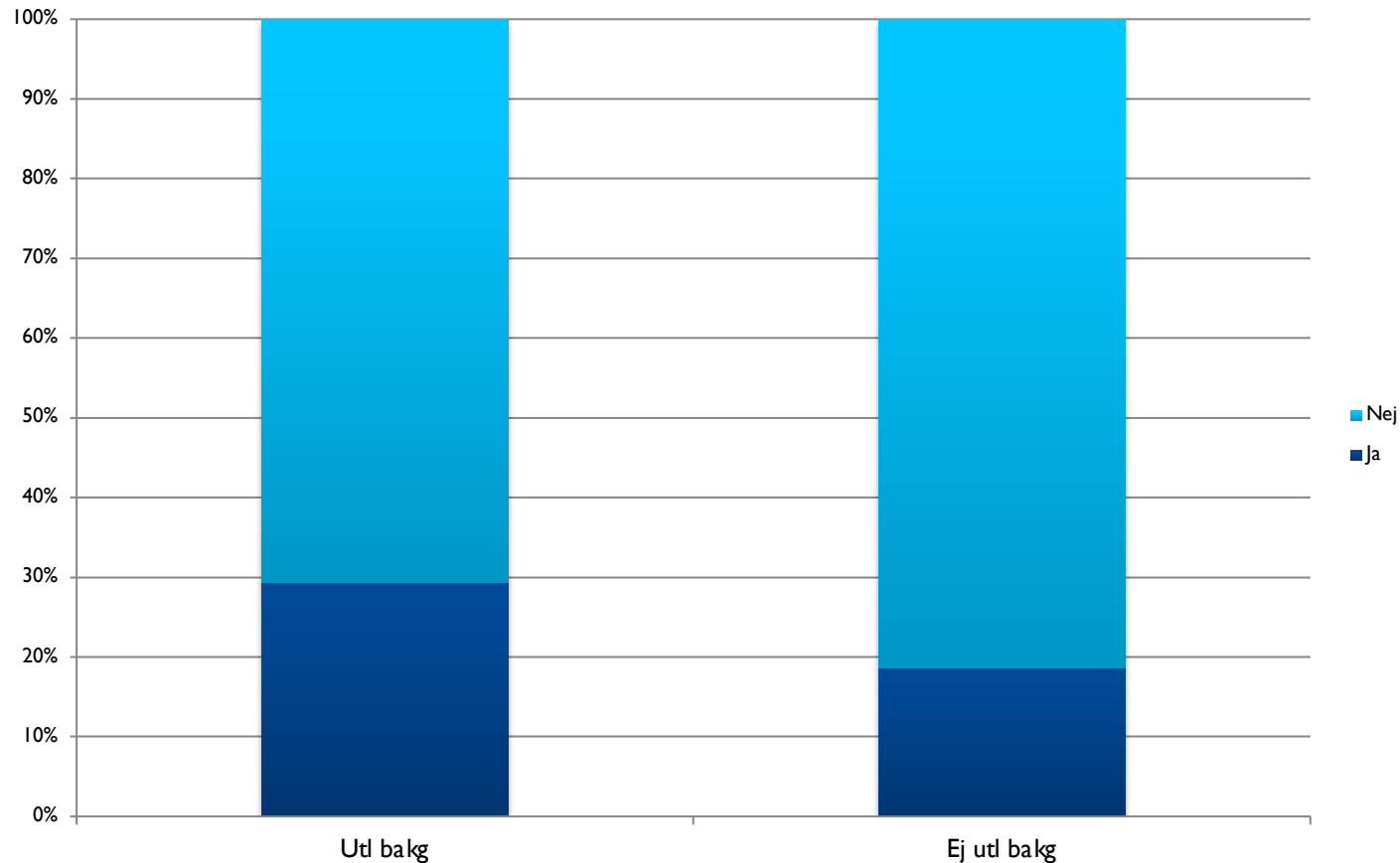
21 procent av alla journalister har under de senaste tre åren upplevt att deras hälsa har påverkats negativt av hot och hat som har riktats mot dem. Vi ser ingen statistiskt signifikant skillnad mellan könen. Kvinnor och män bedömer den negativa påverkan på hälsan tämligen lika.

Fråga: Har du, under de senaste tre åren, blivit utsatt för hot och/eller hat på nätet, på ett sådant sätt att det påverkat din hälsa negativt? Kön.

	Procent
Ja, mycket ofta	0%
Ja, ganska ofta	3%
Ja, ganska sällan	18%
Nej	79%

Nätthatets hälsopåverkan – Utländsk bakgrund

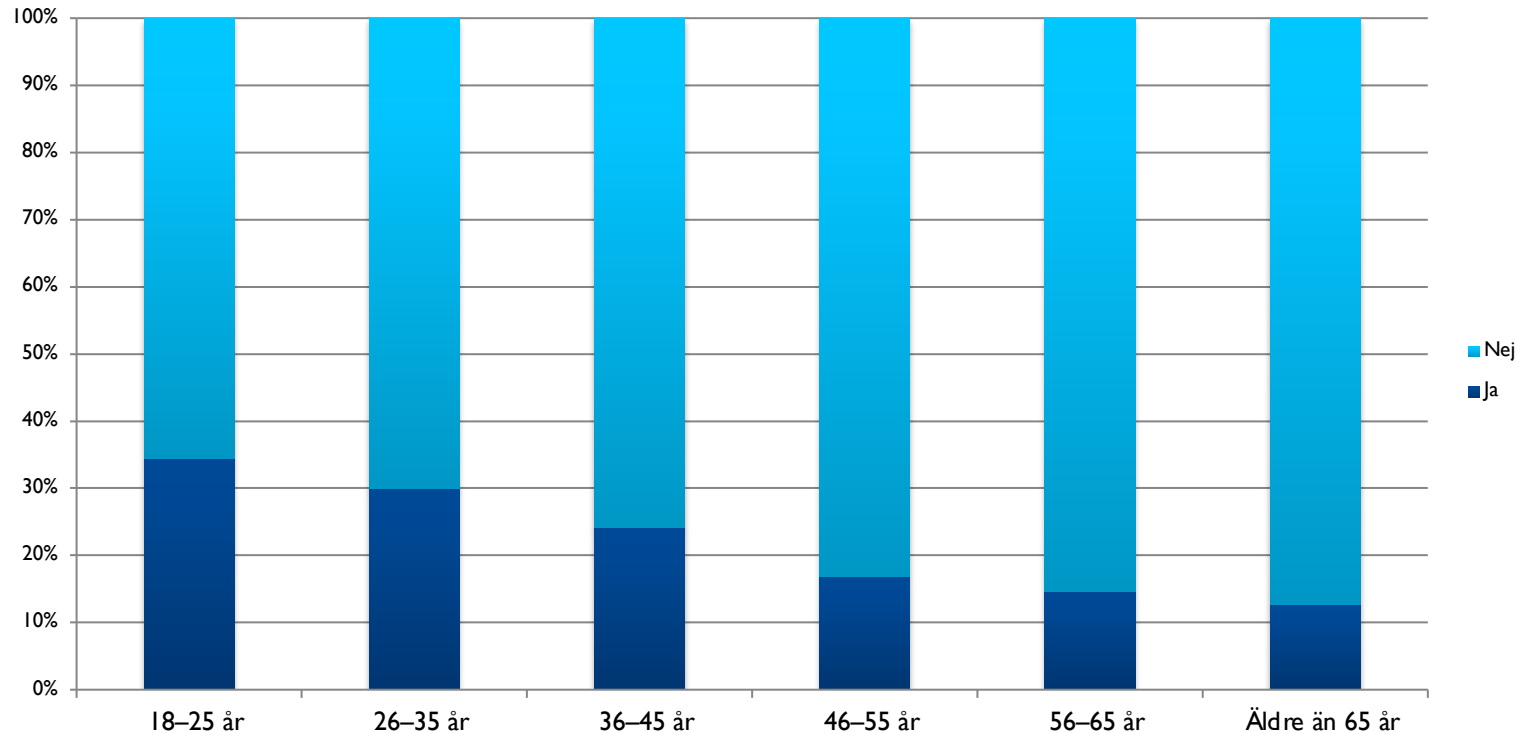

Det finns däremot ett starkt signifikant samband mellan upplevd påverkan på hälsan och utländsk bakgrund. Journalister med utländsk bakgrund upplever i högre grad att de under de senaste tre åren har blivit utsatta på ett sätt som påverkat deras hälsa negativt (29 procent för journalister med utländsk bakgrund och 19 procent för övriga).

Fråga: Har du, under de senaste tre åren, blivit utsatt för hot och/eller hat på nätet, på ett sådant sätt att det påverkat din hälsa negativt?

	Utl bakg	Ej utl bakg
Ja, mycket ofta	1%	0%
Ja, ganska ofta	7%	2%
Ja, ganska sällan	22%	17%
Nej	71%	81%

Näthatets hälsopåverkan – fördelat på ålder

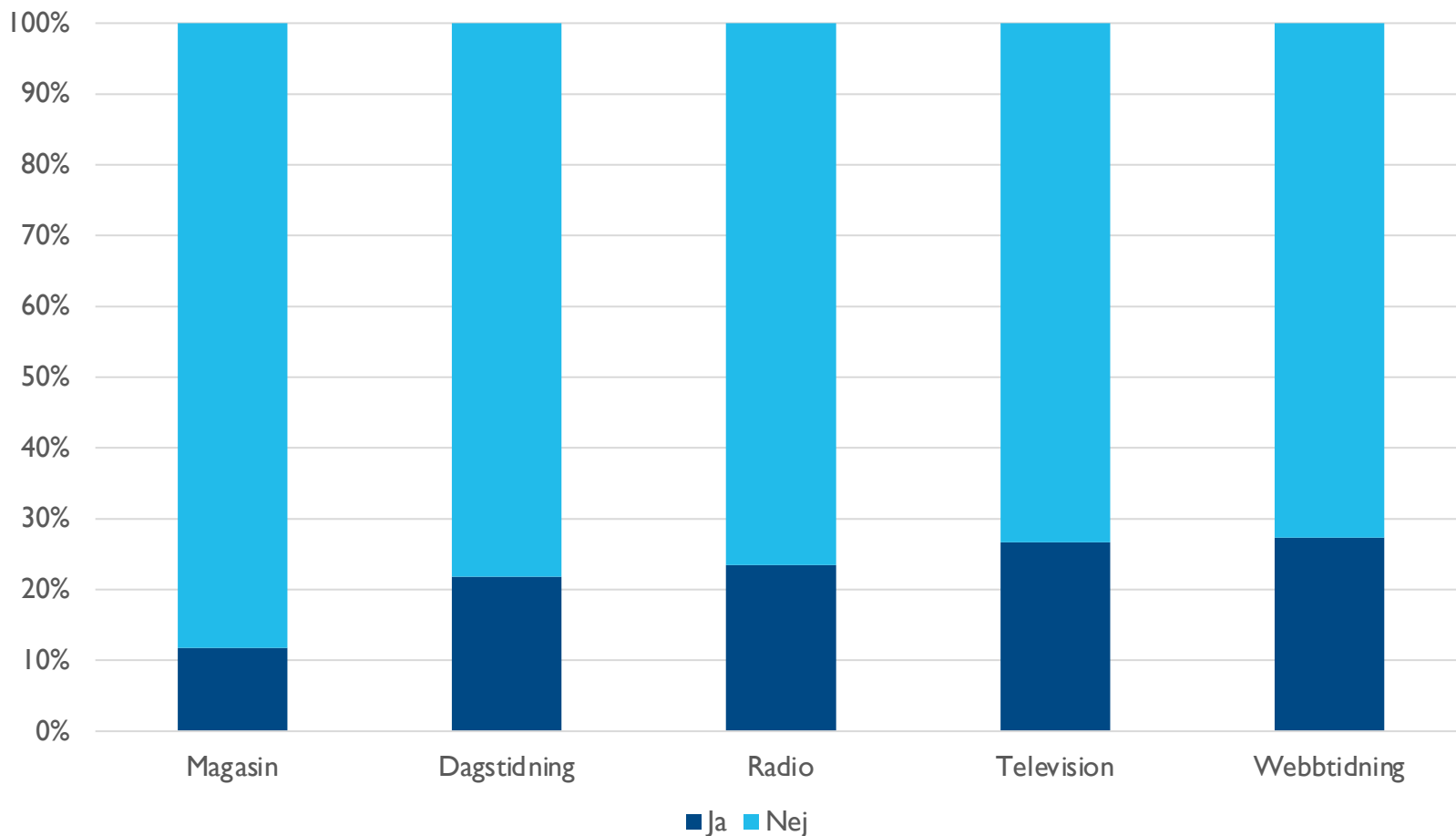
Det finns även ett starkt samband mellan ålder och upplevd påverkan på hälsan. Yngre journalister upplever i högre utsträckning att deras hälsa påverkas negativt på grund av hot och hat.

Fråga: Har du, under de senaste tre åren, blivit utsatt för hot och/eller hat på nätet, på ett sådant sätt att det påverkat din hälsa negativt? Ålder.

	18-25 år	26-35 år	36-45 år	46-55 år	56-65 år	Äldre än 65 år
Ja, mycket ofta	0%	1%	1%	0%	0%	0%
Ja, ganska ofta	8%	4%	3%	2%	1%	2%
Ja, ganska sällan	27%	25%	20%	15%	13%	11%
Nej	66%	70%	76%	83%	85%	87%

Näthatets hälsopåverkan – Medier

Fråga: Har du, under de senaste tre åren, blivit utsatt för hot och/eller hat på nätet, på ett sådant sätt att det påverkat din hälsa negativt? Medier

Det medium som visar på ett statistiskt signifikant högre resultat än övriga, när det gäller upplevd ohälsa kopplat till hot och hat, är televisionen (26,6 procent). På motsvarande sätt visar journalister vid vecko- och månadsmagasin på signifikant lägre upplevd ohälsa (11,8 procent). Antalet svarande som angett att de arbetar på Webbtidning är för få för att det högre värdet skall kunna ses som statistiskt säkert.

HALMSTAD
UNIVERSITY

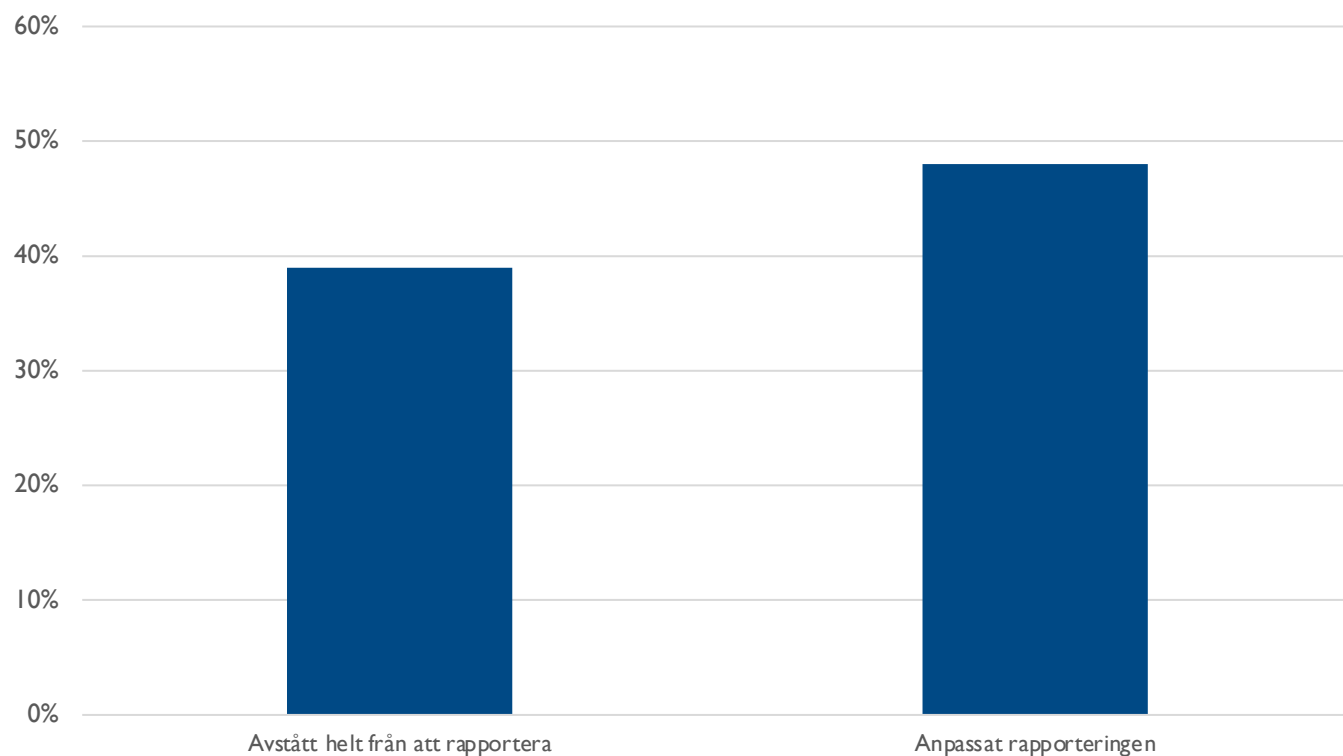

LUNDS UNIVERSITET

Självcensur

Självcensur

39 procent av journalisterna uppger att de under de tre senaste åren har avstått från att rapportera om ett ämne för att undvika hot eller hat. 48 procent uppger att de anpassat sin rapportering av samma orsak

Hur ofta har du, under de senaste tre åren, i samband med din roll som journalist, valt att inte skriva om ett ämne för att undvika hot och/eller hat?

	Procent
Mycket ofta	1%
Ofta	2%
Ibland	11%
Sällan	26%
Aldrig	61%

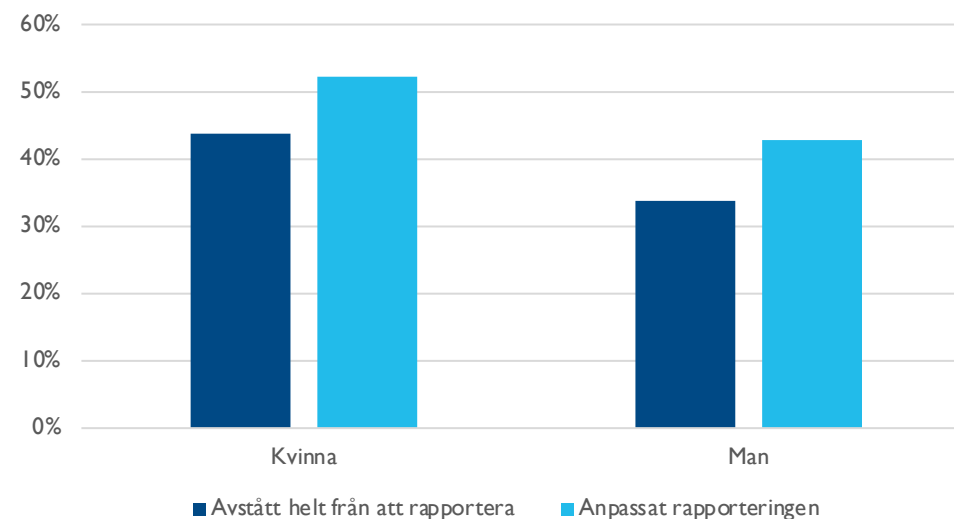
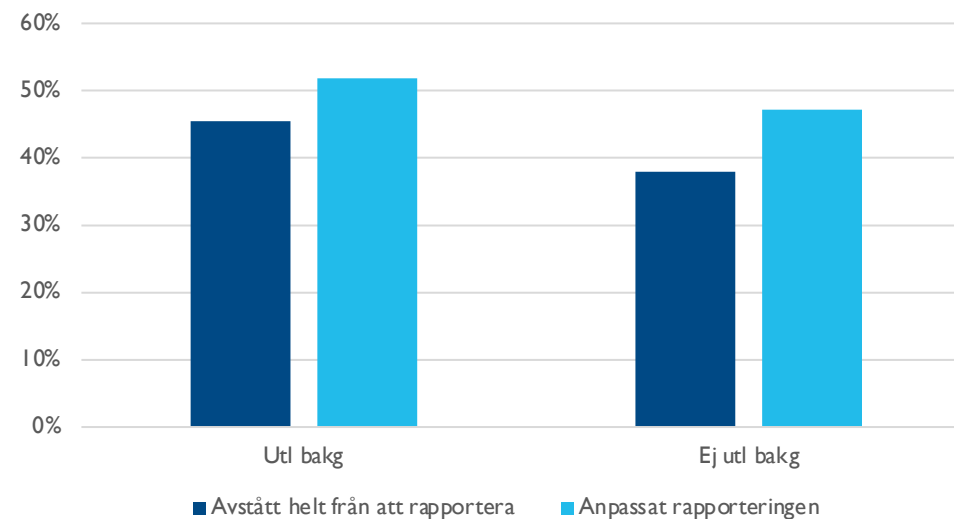
Hur ofta har du, under de senaste tre åren, i samband med din roll som journalist, valt att anpassa hur du skriver om ett ämne för att undvika hot och/eller hat?

	Procent
Mycket ofta	1%
Ofta	3%
Ibland	16%
Sällan	28%
Aldrig	52%

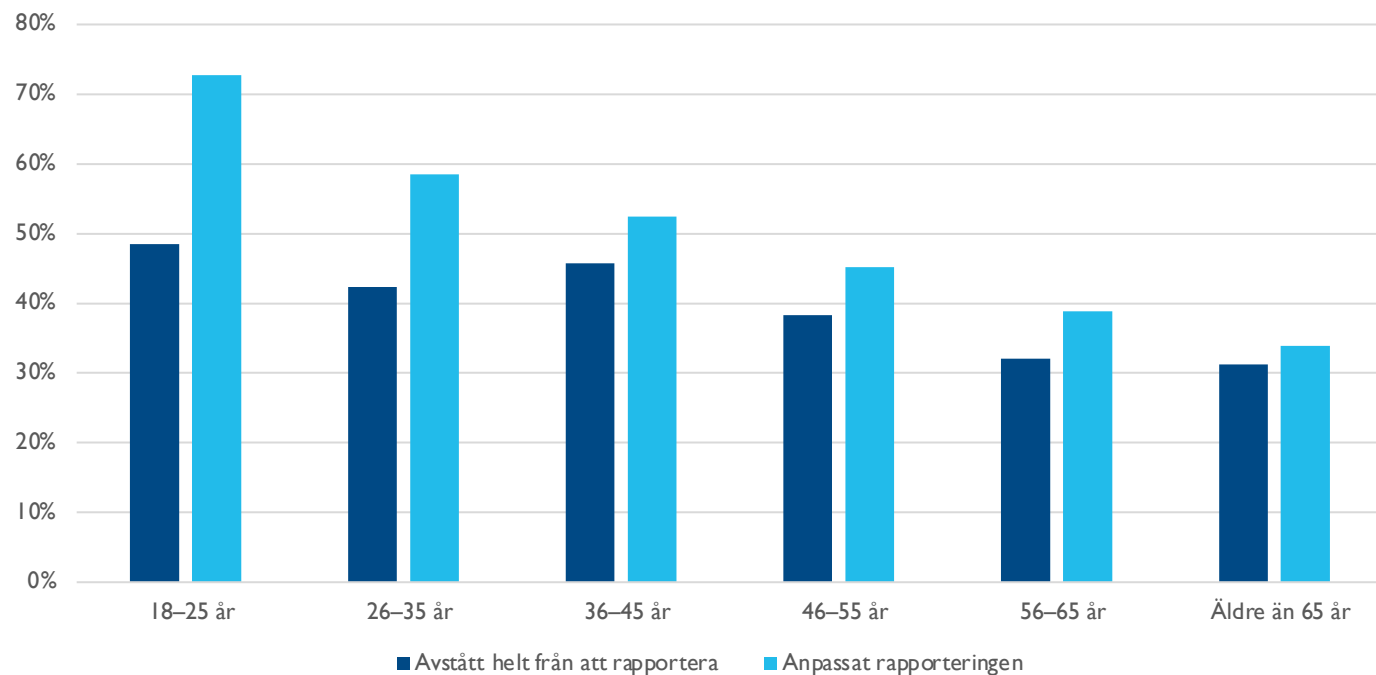
Självcensur – fördelat mellan kön samt utländsk- och ej utländsk bakgrund

Kvinnliga journalister och journalister med utländsk bakgrund avstår i högre grad att rapportera om ett ämne för att undvika hot eller hat. Av samma anledning anpassar kvinnliga journalister sin rapportering i större utsträckning än manliga journalister. Vi ser emellertid ingen statistisk skillnad mellan journalister med utländsk bakgrund och övriga när det kommer till att anpassa sin rapportering för att undvika hot och hat.

	Avstått helt från att rapportera		Anpassat rapportering	
	Kvinna	Man	Kvinna	Man
Mycket ofta	1%	0%	1%	1%
Ofta	2%	1%	3%	3%
Ibland	13%	9%	19%	13%
Sällan	28%	23%	29%	26%
Aldrig	56%	66%	48%	57%

Självcensur fördelat på ålder

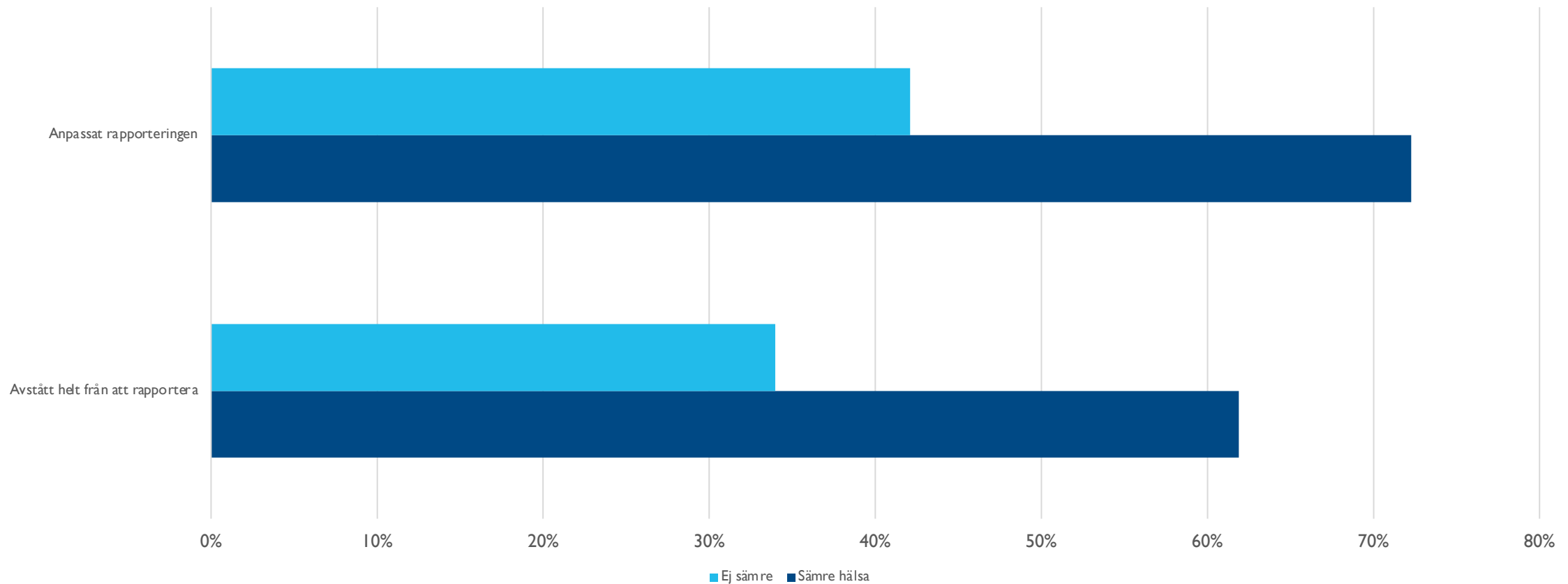

Det finns ett samband mellan självcensur och ålder. Yngre journalister har under de senaste tre åren i högre utsträckning anpassat eller avstått från att rapportera för att undvika hot och hat. Samtidigt har en stor andel i samtliga åldersgrupper tillämpat någon av de två typerna av självcensur.

	Avstått helt från att rapportera						Anpassat rapportering					
	18-25 år	26-35 år	36-45 år	46-55 år	56-65 år	Äldre än 65 år	18-25 år	26-35 år	36-45 år	46-55 år	56-65 år	Äldre än 65 år
Mycket ofta	2%	1%	1%	1%	1%	1%	0%	2%	1%	1%	1%	1%
Ofta	5%	2%	3%	0%	1%	1%	12%	6%	4%	2%	2%	1%
Ibland	17%	11%	12%	13%	8%	6%	30%	20%	18%	15%	12%	10%
Sällan	26%	28%	30%	24%	22%	23%	30%	31%	29%	27%	25%	22%
Aldrig	52%	58%	54%	62%	68%	69%	27%	42%	48%	55%	61%	66%

Självcensur vid negativ hälsopåverkan

Om journalister har upplevt hot och hat av en sådan omfattning att det har påverkat deras hälsa negativt, så blir den självrapporterade självcensuren nära fördubblad.

HALMSTAD
UNIVERSITY

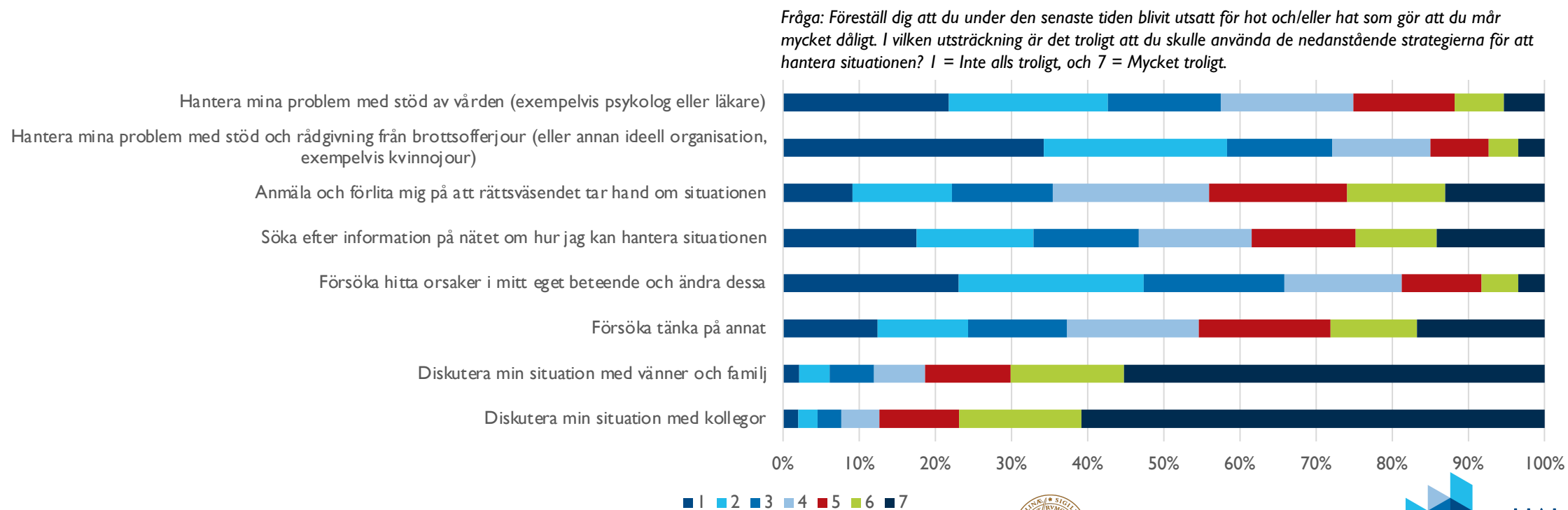

LUNDS UNIVERSITET

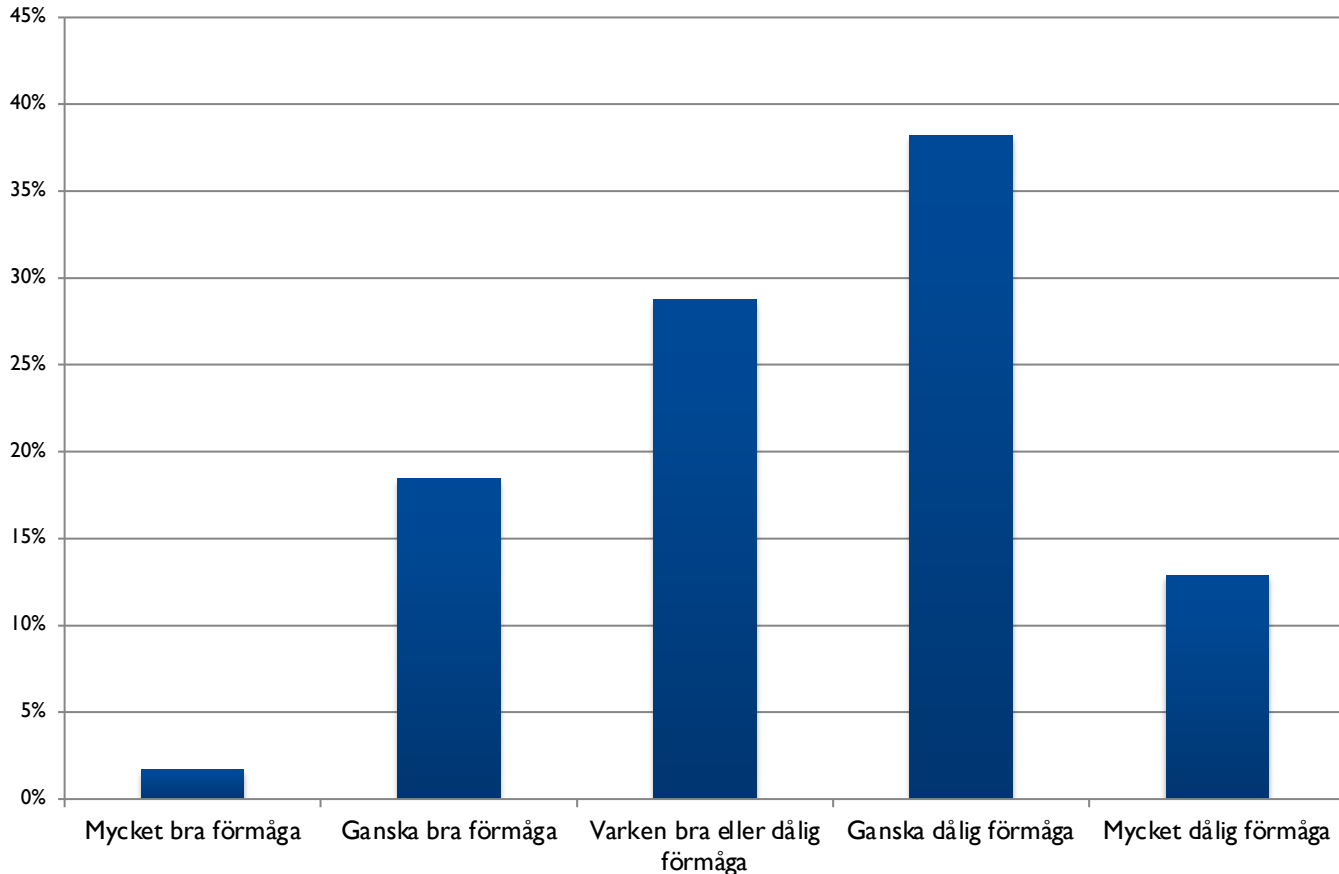
Hanteringsstrategier och förtroendet till rättsväsendet samt arbetsgivare

Hanteringsstrategier vid utsatthet för hot och hat

Om journalister utsätts för hot och hat till den omfattningen att det mår mycket dåligt är det mest troligt att de hanterar situationen genom att förlita sig på kollegor eller vänner och familj. Få journalister uppger det som troligt att de skulle hantera en sådan situation med stöd av rättsväsendet, vården eller brottsofferjour.

Förtroendet till rättsväsendet

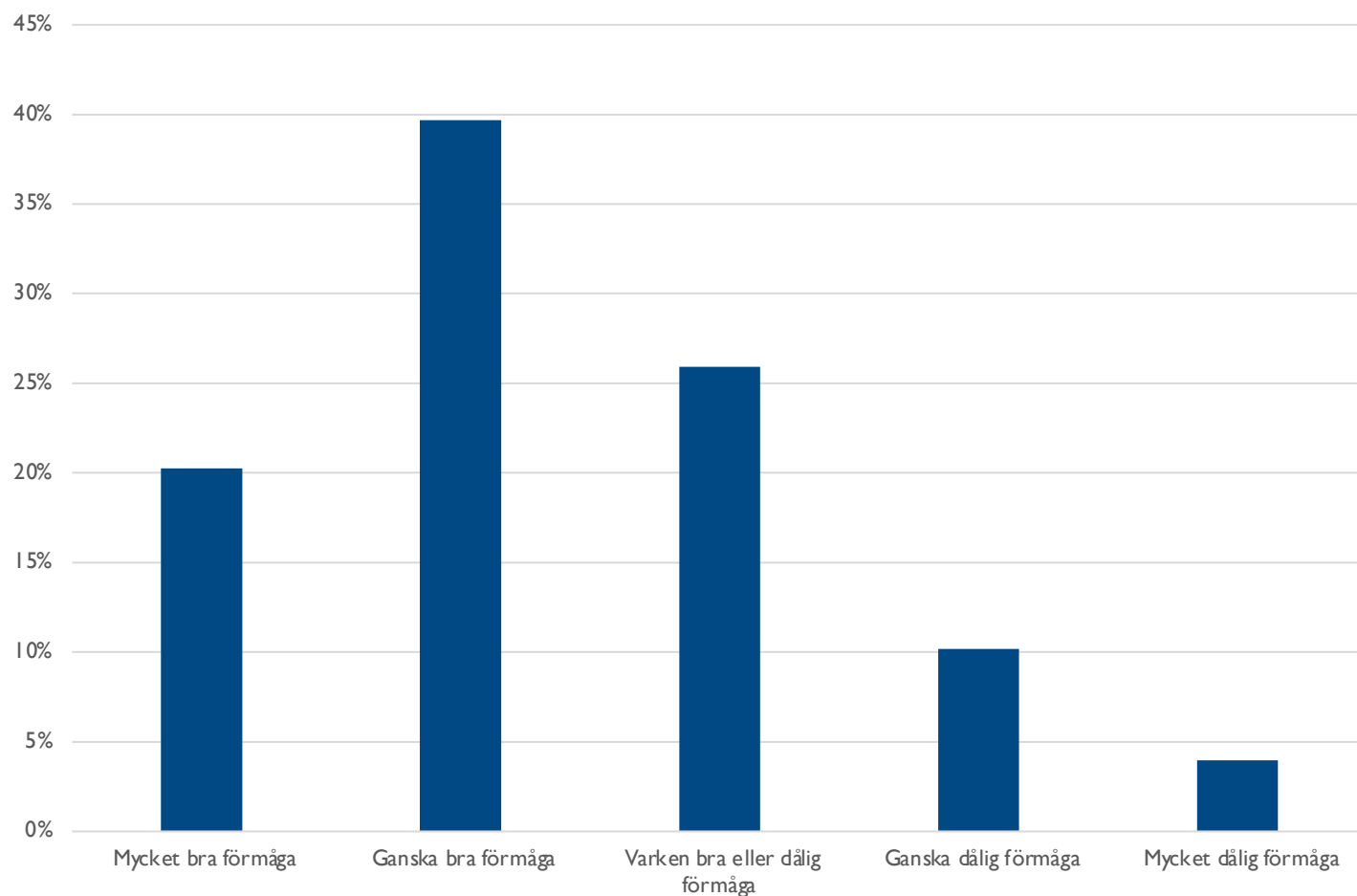

Journalisternas förtroende för rätten och dess förmåga att ta tillvara journalisternas intressen som brottsoffer är tämligen lågt. Drygt 50 procent av journalisterna tror att rättsväsendet har en mycket dålig eller ganska dålig förmåga på området.

Fråga: Föreställ dig att du under den senaste tiden, i samband med din roll som journalist, blivit utsatt för någon av de brottsliga handlingarna som beskrivits ovan. I vilken utsträckning tror du att rättsväsendet har förmågan att ta tillvara på dina intressen som brottsoffer?

	Procent
Mycket bra förmåga	2%
Ganska bra förmåga	18%
Varken bra eller dålig förmåga	29%
Ganska dålig förmåga	38%
Mycket dålig förmåga	13%

Förtroendet till uppdragsgivare/arbetsgivare

Journalisternas förtroende för uppdragsgivares/arbetsgivares förmågan att hantera en situation där man blivit utsatt för hot och hat är förhållandevis hög. 60 procent av journalisterna tror att deras uppdragsgivare/arbetsgivare har en mycket bra eller ganska bra förmåga på området.

Fråga: Föreställ dig att du, i din roll som journalist, blivit utsatt för hot och hat. I vilken utsträckning upplever du att din uppdragsgivare/arbetsgivare har förmågan att hantera situationen?

	Procent
Mycket bra förmåga	20%
Ganska bra förmåga	40%
Varken bra eller dålig förmåga	26%
Ganska dålig förmåga	10%
Mycket dålig förmåga	4%